

Rudolf Steiner

Okultní hnutí v 19. století a jeho vztah ke světové kultuře V.

Domach, 18. říjen 1915

Milí přátelé,

mluvit o takzvané osmé sféře, o které Mr. Sinnet vlastně nejprve - nesmíme říci: učinil sdělení, neboť tato sdělení byla právě ponořena do omylu - nýbrž o které učinil zmínku, mluvit o této osmé sféře je vlastně velmi obtížné. A můžete snadno uznat důvody, proč je obtížné o tom mluvit, neboť také zde nutno zase říci, že naše řeč je přirozeně utvořena pro vnější smyslový svět, a v tomto vnějším smyslovém světě byla tato osmá sféra považována za tajemství až do doby, kdy o ní učinil zmínku Mr. Sinnet.

Proto samozřejmě není raženo mnoho slov, kterých by se mohlo snadno použít k označení této osmé sféry. Co hovoření o osmé sféře znamená, ujasní se Vám také z toho, že se lidé tak dlouho vyhýbali mluvení o této osmé sféře. Budete tedy muset také to, co mám dnes aforisticky říci, přijímat jako jakýsi předběžný výklad, který zatím může dát o věci jenom málo. Ale doufám, že se najdou příležitosti, mluvit o tom ještě dále. Pokusím se podat charakteristiku osmé sféry na základě toho, co jsem vykládal včera a částečně také dříve, abychom se mohli o to opřít a mohli něco říci o vývoji duchovního hnutí v 19. a na počátku 20. století.

Jistě jste již viděli ze včerejších výkladů, že osmá sféra nemůže být něco, co žije ve smyslovém světě, neboť jsem právě jako největší omyl v Sinnetově tvrzení vytkl, že by vnější fyzický Měsíc měl přímo co do činění s osmou sférou, že má s ní bezprostředně co činit; a pokusil jsem se učinit pochopitelným, že právě to, co je zde materialistického, právě okolnost, že se tím poukázalo na něco hmotně fyzického, tvoří vlastně základ omylu.

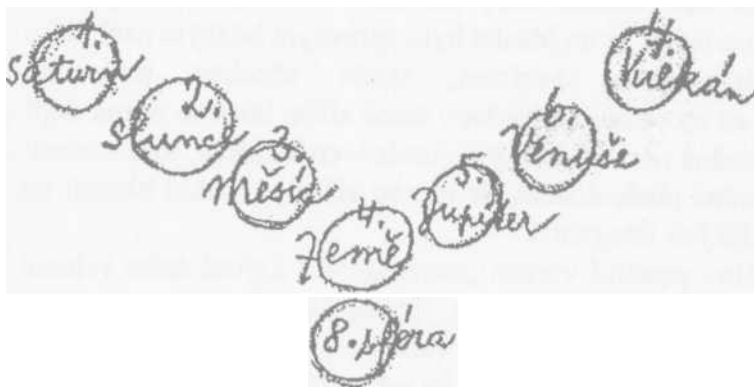
Z toho již můžete když ne najít, tedy alespoň tušit, že to, co se

nazývá osmou sférou, nemůže mít bezprostředně co do činění s něčím, co se nachází ve smyslovém světě: to znamená, že vyloučeno z osmé sféry je právě všechno to, co je možné vnímat lidskými smysly a co je na základě smyslového vnímání možné myslet. Tedy někde ve smyslovém světě nebudete moci osmou sféru zatím hledat.

A budete mít také v jistém smyslu jakousi cestu, po které je možné se v pojmech blížit představě osmé sféry. Řekl jsem, že tato osmá sféra má co do činění s tím, co jako zbytek, jako pozůstatek pochází z dávného Měsíce a jeho vývoje. To můžete již najít z různých výkladů, které jsme během doby probírali. Včera jsem se pokusil učinit pochopitelným, že na Měsíci bylo správným lidským nazíráním vizionářsko-imaginační nazírání, takže všechno podstatné (substanční), co by se mohlo hledat v osmé sféře, bude se muset najít tam, kde je možné něco objevit imaginačně-vizionářsky, to znamená: bude tedy možné předpokládat, že osmou sférou je možné objevit na cestě vizionářských imaginací.

Proč se vůbec používá výrazu „osmá sféra“? Zajisté znáte všichni sedm sfér: Saturn, Slunce, Měsíc, Země, Jupiter, Venuše, Vulkán. V těchto sedmi sférách pokračuje lidský vývoj dále způsobem, jak jsem to častěji naznačil. Myslete si, že mimo těchto sedmi sfér existuje ještě něco jiného; že to leží mimo sedmi sfér, a přece to je v určitém vztahu k Zemi. (Náčrtek) Museli bychom tedy zde předpokládat světový útvar, který je vidět jenom imaginačně-vizionářsky a který stojí jako osmý světový útvar vedle sedmi světových útvarů, které musíme označit za oblast pravidelného vývoje lidstva. Jenže všechno takové kreslení je samozřejmě schematické: kreslíme jaksi rozloženě, co je nutné pozorovat jenom pohromadě. Neboť z různých výkladů zde pěstovaných mohli jste již dávno tušit, že pokud stojíme ve smyslovém světě a rozumem pozorujeme, stojíme ve smyslovém pozorování ve čtvrté sféře, ve sféře zemské. Ale jestliže vývojem *duše* dospějeme k tomu, vidět třetí sféru, sféru měsíční, pak co do prostoru neodletíme ve světě daleko. Pozorujeme, ale nikoli z jiného místa, nýbrž pozorujeme, fyzicky vzato, prostorově vzato - z téhož místa. Muselo by se tedy těchto sedm sfér kreslit dohromady.

Tyto sféry jsou po sobě následující vývojové stavy, a schéma, které takto kreslíme, nemá vlastně jinou cenu, nežli jako kdybychom řekli: lidé se vyvíjejí od narození až do sedmého roku v prvním stadiu, od sedmého do čtrnáctého roku ve druhém stadiu a tak dále. Zde to také není tak, že člověk, který se vyvíjel od prvního do sedmého roku, mohl by se postavit vedle člověka, který se vyvíjí od sedmého do čtrnáctého roku. Jako to nejde u člověka, tak to také nejde, jestliže pozorujeme sedm po sobě následujících stupňů zemského vývoje, postavených vedle sebe.

Ale z toho vytušíte, že osmá sféra se pozoruje ve sféře zemské. Nemůže se tedy kreslit nahoru ani dolů, nýbrž musela by se nakreslit do Země. Často jsem volil hrubý příklad: jako je kolem nás fyzický vzduch, tak je kolem nás všechno duchovní. Dalo by se tedy předpokládat, že - jako je všechno ostatní duchovno kolem nás, musíme hledat také osmou sféru ve svém okolí; to znamená, že by v člověku musel vzniknout orgán, který je pro osmou sféru vhodný, tak jako fyzické smysly pro Zemi. Potom by mohl člověk být jasně vědomě v osmé sféře; ale nevědomě je člověk vlastně stále v této sféře, právě tak, jako jsme stále ve vzduchu, i když o něm nic nevíme. A když si vyvineme orgán pro osmou sféru, pak je osmá sféra vědomě kolem nás. Takže chceme-li ji charakterizovat, musíme samozřejmě popisovat něco,

v čem stále žijeme, v čem stále jsme.

Mohu nyní, jak jsem řekl, při tomto běžném pozorování učinit jenom něco jako sdělení - další již z úvah vyplyne. Zatím můžeme vědět, tušit, že to, co nás tu obklopuje jakožto osmá sféra, je dosažitelné imaginačně-vizionářskému jasnozření. Vyvinout imaginační jasnovidnost, aniž bychom z osmé sféry něco zpozorovali, to je nemožné. Protože dnes u tak málo lidí je skutečně zřetelná a k rozeznání vedoucí jasnovidnost, proto je tak obtížné mluvit o takových věcech, jako o osmé sféře. Máme tak tedy imaginaci, a *není* v této osmé sféře to, co je právě podstatné v zemském vývoji, tedy ve čtvrté sféře. Ve čtvrté sféře je podstatné, jak jsem již včera naznačil, nerostné impregnování obrazu světa. Že žijeme na Zemi, toho je dosaženo tím, že toto čtvrté světové těleso je nerostně impregnováno, že jsme stále v okolí nerostné podstaty, to znamená, že je možné prostřednictvím smyslů vnímat a že to, co člověk smyslově vnímá, může rozum kombinovat. Ale tuto nerostnou podstatu si musíte odmyslet od osmé sféry - tato minerální podstata v osmé sféře naprosto neexistuje.

Když si to nyní odmyslíme, pak nám nezůstane samozřejmě nic jiného, než jenom pozdější vývojový stupeň dávného Měsíce, neboť odkud by mělo něco jiného přijít? Věci se nyní vyvíjejí dále: neboť něco takového, co je substančně vnímatelné imaginačně-vizionářským jasnozřením, ale co by nebylo nic jiného než pozůstatek dávného Měsíce, to by ještě nebyla osmá sféra. Pak bychom mohli jenom říci, že třetí sféra něco zanechala.

Abychom nyní tušením poněkud pochopili, jak to je s osmou sférou, všimněme si následujícího. Tím, že se Měsíc, třetí sféra, pravidelně vyvíjela, stala se tato třetí sféra čtvrtou sférou; přibyla k ní podstata nerostná. Dávný Měsíc si musíme myslet jako souhrn imaginačně vnímatelné podstaty. Tak budeme muset předpokládat, že pravidelný pokrok od Měsíce k Zemi, od třetí sféry ke čtvrté sféře, spočívá v tom, že to, co bylo vnímatelné jenom imaginačně, stává se vnímatelným smyslově, to znamená, že se to nerostně přetváří.

Jakožto sféra zůstává zatím něco měsíčního, ale toto měsíční se stává něčím jiným, nastává jistá událost. Víme, co se děje, aby ze třetí sféry mohla vzniknout čtvrtá sféra. To je zřetelně popsáno v Tajné vědě, tam, kde k Duchům pohybu přistupují Duchové formy a celou proměnu obstarávají. Můžeme tedy říci, že čtvrtá sféra vzniká ze třetí sféry tím, že Duchové formy přistupují k Duchům pohybu.

Kdyby nyní Duchové formy všechno, co žije v jejich vlastní přirozenosti, chtěli a mohli dosáhnout, tu přirozeně ve chvíli, kdy sféra tři plnila ve vesmíru svůj úkol, nebylo by z ní povstalo nic jiného než sféra čtyři. To je samozřejmé. Že nyní jsou zde luciferští a ahrimanští duchové, to víme... Ti zadržují pro sebe něco z měsíční podstaty. V tom musíme vidět u nich něco podstatného, že zadržují něco z měsíční podstaty: to jaksi odtrhují Duchům formy. Přistupuje tedy k tomu, když sféra tři dále pokračuje, že Duchům formy je něco odtrženo Luciferem a Ahrimanem; do této části, která je odtržena Duchům formy, vcházejí nyní Lucifer a Ahriman namísto Duchů formy. Lucifer a Ahriman přibývají k Duchům formy, a tím vzniká *osm* ze tří.

Řekli jsme tedy, že zde musí být něco jiného než pouhý starý Měsíc; a toto jiné, co nyní je, co tu vzniká mimo sféru čtyři, to je, že nerostná podstata, když vzniká, je odtržena v okamžiku vzniku, ve stavu zrodu ze čtvrté sféry. A jak vzniká podstata nerostná z imaginační, je v okamžiku vzniku nerostná podstata Luciferem a Ahrimanem odtržena a vnesena do imaginace. Místo aby z pozůstalé měsíční podstaty vznikla Země, je utvořeno světové těleso, které vzniká tím, že do toho, co pochází z Měsíce, je vpraveno to, co bylo odtrženo z podstaty Země.

Nyní si představte, jak jsem poměry dávného Měsíce popsal v Tajné vědě. Tyto fenomény starého Měsíce vznikají tím, že zde není ještě nic nerostného. Kdyby zde něco nerostného bylo, byla by to Země a nikoli Měsíc. Jak vzniká nerostná říše, vzniká sféra čtyři. Když přicházejí Lucifer a Ahriman a ze sféry čtyři vytrhují nerostnou podstatu a vtiskují tuto nerostnou podstatu do sféry tři, opakuje se Měsíc ještě jednou, ale s materiálem, který

vlastně patří Zemi.

Všimněte si tedy dobře: Místo aby zde byly pouhé imaginace, jsou imaginace zhuštěny tím, co je z minerální podstaty odtrženo Zemi. Tím se zhušťují a jsou tak tvořeny zhuštěné imaginace. Jsme zapojeni do světa zhuštěných imaginací, které nejsou měsíčními imaginacemi jenom tím, že jsou zhuštěny materiálem Země. To jsou *přízraky*, to znamená: za naším světem je svět přízraků vytvořený Luciferem a Ahrimanem.

Mohl bych Vám to schematicky znázornit: Na dávném Měsíci existovaly nějaké obrazy. Ty by byly měly přejít na Zem jakožto něco, co člověk všude na Zemi vnímá. Ale Lucifer a Ahriman si je zadrželi. Nyní odtrhnou Zemi zemské součástky a vyplní je tím, co si zadrželi, takže tyto zemské substance se nestávají zemskými útvary, nýbrž měsíčními útvary. Máme tedy v naší čtvrté sféře uzavřenu takovou sféru, která je vlastně sférou měsíční, ale která je docela zemským materiálem, tedy docela falešná věc ve vesmíru. K sedmi sférám máme připojenu osmou sféru, která je udělána proti pokračujícím duchům.

Ale z toho vzniká nutnost, že o každou substanční částičku, která se může stát něčím nerostným, musejí Duchové formy na Zemi bojovat, aby jim nebyla odtržena Luciferem a Ahrimanem a vnesena do osmé sféry.

Vpravdě je věc taková, že naše Země, čtvrtá sféra, není vůbec tím, čím se zevně jeví. Kdyby skutečně sestávala z atomů, byly by všechny tyto atomy ještě impregnovány útvary osmé sféry, které jsou vnímatelné jenom vizionářské jasnovidnosti. Tyto útvary vězí všude, a obsah osmé sféry je všude přízračný, může se tedy vnímat tak, jako se právě vnímají přízraky. V tom tedy stojí vlastně celé zemské bytí. Neustále se tedy namáhají Lucifer a Ahriman dostat ze zemské substance to, co jen mohou sehnat, aby tvořili svou osmou sféru, která potom, když dospěje dost daleko, bude od Země odtržena a dá se s Luciferem a Ahrimanem svými cestami světem. Samozřejmě by se potom vyvíjela Země dále k Jupiteru jenom jako torzo. Ale člověk je, jak vidíte, plně postaven do tohoto celého zemského vývoje, neboť nerostná podstata jej

docela proniká, on stojí neustále v ní. Nerostný proces námi neustále prochází, a nerostný proces je všude vtažen do tohoto boje, takže neustále mu mohou být odtrhovány částičky této substance. Tedy my sami jsme tím proniknuti. Lucifer a Ahriman bojují proti Duchům formy, a nám se má všude odtrhovat nerostná podstata.

Ale to je v různých oblastech našeho organismu různě silné. Jsme různě vytvořeni, máme dokonalejší a nedokonalejší orgány. Nejdokonalejší je náš orgán myšlení, náš mozek a naše lebka, a tam je právě nejsilnější boj, který jsem právě naznačil. A bojuje se zde proto nejsilněji, protože tato lidská lebka, tento lidský mozek je utvořen tak, jaký je; a je proto tak utvořen, jaký je, protože se Luciferovi a také Ahrimanovi na tomto místě našeho těla podařilo odtrhnout nám nerostnou substanci; zde je fyzická podstata nejvíce produhovněna. Náš útvar lebky vznikl tím, že nám zde bylo nejvíce odtrženo. Proto můžeme se právě svou hlavou nejvíce uvolnit od svého organismu; v myšlenkách se můžeme povznést, můžeme rozeznávat dobré a zlé.⁰ A tím právě se podařilo Luciferovi a Ahrimanovi nejvíce odtrhnout substancialitu, poněvadž mohli nejvíce odtrhnout z mineralizované substanciality právě u tzv. nejušlechtlejšího lidského orgánu. Tato alchymie: že minerální podstata se dopravuje do osmé sféry, děje se neustále za kulisami našeho bytí. Zatím podávám sdělení; doklady pro ně budou stále více vyplývat.

Kdyby nyní všechno pro Lucifera a Ahrimana probíhalo hladce, kdyby všechno klapalo, kdyby Lucifer a Ahriman mohli vždy odtrhnout tolik, kolik odtrhují z orgánu hlavy, pak by došel zemský vývoj brzy k bodu, kdyby se Luciferu a Ahrimanu podařilo zničit naši Zemi a převést celý světový vývoj do osmé sféry, takže celý zemský vývoj by postupoval jinak. Proto se také Lucifer snaží rozvinout největší sílu na nejzranitelnějším místě člověka, na jeho hlavě. To je pevnost, kterou může dobýt nejsnadněji: lidská hlava. A všechno, co je podobné lidské hlavě vzhledem k rozdělení nerostné podstaty, takže to může být vysáto, to je právě tak vystaveno nebezpečí, že to bude vtaženo do osmé sféry. Nic

menšího nelze očekávat po tomto odtržení Luciferem a Ahrimánem, nežli že by celý vývoj lidstva zmizel v osmé sféře.

Vidíme, jak je před námi skutečnost, že od počátku zemského vývoje bylo úmyslem Lucifera a Ahrimána, nechat celý zemský vývoj zmizet v osmé sféře. Proti tomu museli duchové, kteří patří k Duchům formy, utvořit protiváhu. Vnější protiváha, kterou utvořili, spočívá v tom, že jaksi do prostoru osmé sféry postavili něco, co proti tomu působí.

Nyní musíme, kdybychom chtěli kreslit docela správně, znázornit věc tak, že máme-li *zde* Zemi (nákras), musíme osmou sféru nakreslit i *sem*. Ta je *zde* jako něco, co patří k naší fyzické Zemi. My jsme vlastně všude obklopeni imaginacemi, do kterých má být neustále vtahována nerostná, materialistická podstata. Proto právě se stala obětí vyloučení Jahvem nebo Jehovou, které nastalo mnohem hustší substancí, nežli je ostatní mineralizovaná fyzická substance, a kterou Jahve postavil jakožto Měsíc, jako protiúčinek. To byla velmi hrubá substance - a tuto hrubost Sinnet zvláště popisoval - mnohem fyzičtější, minerálnější podstata, než jaká je kdekoli na Zemi, aby ji Lucifer a Ahrimán nemohli rozpustit do svého imagináčního světa.

Tedy tento Měsíc obíhá jako hrubá hmota - sklovitá, drsná, hustá, nerozbitelná. I fyzické popisy Měsíce shledáte v souhlasu s tím, jestliže je dost pozorně čtete. Tu bylo všechno, co bylo k dispozici na Zemi, vytaženo a *sem* postaveno, aby *zde* bylo dost fyzické hmoty, kterou není možné vysát. Když pozorujeme Měsíc, vidíme, že ve vesmíru je mnohem minerálnější, hustší, strašně hutnější materiál než kdekoli na Zemi. Musíme tedy o Jahvovi neboli Jehovovi mluvit jako o bytosti, která již ve fyzické oblasti pečovala o to, aby všechno hmotné nemohlo být vysáto Luciferem a Ahrimánem. Potom teprve bude v pravé době postaráno o to, aby Měsíc zase vešel do Země, až bude Země dost silná, aby jej zase přijala, když bude nebezpečí náležitým vývojem odstraněno.²¹

To je v nejkrajnější fyzicko-minerální oblasti. V lidské oblasti se však musela opatřit protiváha proti úmyslu, který *zde* byl vůči lidské hlavě. Jako musela být venku zhuštěna hmota, aby ji

Lucifer nemohl rozpustit svou alchymii, právě tak muselo být v člověku postaveno něco proti orgánu, na který může Lucifer a Ahriman nejvíce útočit.

Musel tedy Jehova pečovat také o to - jako pečoval v nejkrajnější minerální oblasti aby nemohlo všechno propadnout moci Lucifera a Ahrimana.

Muselo být postaráno o to, aby u člověka nevycházelo všechno z hlavy; muselo být postaráno o to, aby nespočívalo všechno na práci hlavy a zevně smyslové práci, neboť pak by měli Lucifer a Ahriman vyhráno. Musela být vytvořena protiváha v oblasti zemského života; muselo zde být v člověku něco, co by bylo na hlavě skutečně nezávislé. A toho bylo dosaženo tím, že prací dobrých Duchů formy byla vštípena *láska* v principu dědičnosti na Zemi, to znamená, že v lidském rodu žije nyní něco, co je na hlavě nezávislé, co přechází z pokolení na pokolení, a co má ve fyzické přirozenosti člověka svůj nejnižší základ.

Všechno, co souvisí s rozplozováním a dědičností, všechno to, co je na člověku nezávislé, takže svým myšlením do toho nevniká, všechno, co má člověk z nebeské oblohy, to je to, co - pronikajíc rozplozování a dědičnost - je zde jakožto princip lásky. Proto onen zuřivý boj Lucifera a Ahrimana, procházející dějinami, proti všemu, co přichází z této oblasti. Lucifer a Ahriman chtějí vnutit člověku výlučná panství hlavy a řídí své útoky oklikou hlavy proti všemu, co je vnější, čistě přírodní příbuznost. Neboť všechno, co je dědičnou substancí na Zemi, to nemůže být Luciferem a Ahrimánem vzato. Co je Měsícem na nebi, to je na Zemi mezi lidmi *dědičnost*.

Všechno to, co spočívá na dědičnosti, všechno, co člověk nepromýšlí, co souvisí s přírodou, to je *princip Jahveho*. Princip Jahveho je tam, kde působí přirozená příroda; zde vylil nejvíce svou přírodní lásku, aby utvořil protiváhu proti nelaskavosti, proti tendenci pouhé moudrosti Lucifera Ahrimana.

Museli bychom nyní důkladně projít jisté kapitoly, které byly v poslední době probírány z docela jiných hledisek, abychom ukázali, jak byly pro osmou sféru vytvořeny od Duchů formy v

lidské dědičnosti barikády proti Luciferovi a Ahrimanovi. Když hlouběji o těchto věcech přemýšlíte, shledáte, že těmito náznaky je řečeno něco mimořádně důležitého.

Nyní musíme, abychom alespoň něčemu z toho porozuměli, tuto věc pozorovat ještě z poněkud jiného hlediska. Když vezmete podle naší Tajné vědy vývoj člověka, jak procházel Saturnem, Sluncem a Měsícem, uvidíte, že na Saturnu, Slunci a Měsíci nemůže být řeči o svobodě. Tuje člověk zapředen do tkaniva nutnosti; zde je všechno nutné. Člověku musela být včleněna minerální přirozenost, musel být bytostí proniknutou nerostnou podstatou, aby uzrál pro svobodu; takže člověk může být vychován ke svobodě jenom v zemském, smyslovém světě.

To je již předem nesmírně důležitý význam zemsko-smyslového světa: čeho má lidstvo nabýt, svobody vůle, toho může nabýt jenom za zemského vývoje. Na Jupiteru, na Venuši, na Vulkánu budou lidé tuto svobodu potřebovat. Vstupujeme tedy, když pozorujeme svobodu, do velmi významné oblasti; neboť poznáváme, že Země je tvořitelkou svobody právě tím, že impregnuje člověka fyzicko-nerostnou podstatou.

Ale z toho poznáte, že to, co pochází ze svobodné vůle, musí se *dostat* právě ve sféře *Země*. V principu svobody není možné to, co pochází ze sféry dvě, tři, a jedna, ty jsou podle své povahy pro svobodu nemožné. Lucifer a Ahriman mají snahu strhnout právě lidskou *svobodnou vůli* do své osmé sféry; právě všechno to, co pochází z lidské svobodné vůle, vnést do své osmé sféry. To znamená: člověk je neustále vystaven nebezpečí, že jeho svobodná vůle mu bude odtržena a vtažena do osmé sféry.

To se stane tehdy, když živel svobodné vůle je například proměněn na vizionářskou jasnovidnost. Tu je již člověk v osmé sféře. A hleďte, to je něco, co ze strany okultistů tak neradi říkají, protože je to vlastně strašná pravda: Ve chvíli, kdy je svobodná vůle proměněna ve vizionářskou jasnovidnost, je to, co se v člověku vyvíjí, kořistí Luciferovou a Ahrimanovou. Je to ihned zachyceno Luciferem a Ahrimanem a tím to pro Zem zmizí. Neustále jsou Lucifer a Ahriman zaměstnání spoutáváním

svobodné vůle člověka a kouzlením před něho všelijakých věcí, aby potom to, co z toho člověk udělá, mu odtrhli a nechali zmizet v osmé sféře. A to, co naivně věřící ve všelijaké jasnozření vyvíjejí, je často takové, že je do toho impregnována jejich svobodná vůle. Potom to Lucifer hned odstraní, a zatím co se lidé domnívají, že dosahují něco z nesmrtnosti, je pravda taková, že kus nebo produkt duševní bytosti je vytržen a preparován pro osmou sféru. Můžete si proto pomyslet, jak těžce museli být dotčeni lidé, kteří kompromisem sjednali, přinést lidem cestou mediumismu všelijaké pravdy o duchovním světě, a potom prožili, jak se media domnívala, že k nim mluví mrtví. Ale okultisté věděli: to, co se děje mezi medii a živými lidmi, spočívá v tom, že proud svobodné vůle vchází do osmé sféry. Místo, aby navazovali na něco věčného, vynášeli na světlo právě to, co neustále mizelo do osmé sféry.

Z toho můžete také vidět, že se Lucifer a Ahriman chtivě snaží, aby tam dostali tolik, co je jen možné. Goethe - ačkoli Lucifera a Ahrimana míchal dohromady - přece jen dobře vylíčil, jak je duše vytržena Mefistofelovi-Ahrimanovi.³¹ Neboť to by byla největší kořist, kdyby se Luciferovi a Ahrimanovi někdy podařilo získat pro sebe celou duši, polapit celou duši, neboť tím by taková duše zmizela ze zemského vývoje do osmé sféry. Největším vítězstvím by pro Lucifera a Ahrimana bylo, kdyby mohli jednou říci, že do jejich říše vešlo co možná mnoho mrtvých lidí. To by bylo jejich největší vítězství. A existuje cesta, jak toho dosáhnout, totiž že Lucifer a Ahriman mohou říci takto: Lidé chtějí přece jen vlastně něco vědět o životě mezi smrtí a novým zrozením. Jestliže jim tedy řekneme, že se dovídají něco od mrtvých, pak budou spokojeni a pak obrátí své cítění k říši, ze které se jim něco hlásá, jako by to přicházelo od mrtvých. Chytneme lidi, jestliže jim budeme předstírat, že mrtví jsou u nás. •

Tento ďábelský plán - neboť nyní mluvíme o ďáblu - uplatnili Lucifer a Ahriman, když okultismus připadl na to, že by chtěl udělat něco pomocí mediumismu. Oni inspirovali všechna ta media, kterými celou věc provozovali, aby lidé byli obraceni k

říši, ze které prý mluví mrtví, a Lucifer a Ahriman mohli teď duše polapit. To poděsilo okultisty, když viděli, jakou cestou věc postupovala, a přemýšleli, jak se z této cesty zase dostat. I okultisté z levice to nahlédli a řekli proto:

uděláme něco jiného! - K tomu se potom naskytla příležitost příchodem tak pozoruhodné osobnosti, jako byla H. P. Blavatská. Šlo nyní o to - když plán byl p'ohlédnut a okultisté již nepropůjčili rukou k tomu, aby tento plán uskutečňovali šlo o to, přistoupit k věci jiným způsobem.

Nuže, do samozřejmého vývoje Země přišel materialismus. Bylo tedy třeba, když se bral ohled na samotný nerostný vývoj, obrátit pozornost jenom na hmotnou podstatu. Ale to je materialismus! Počítejme tedy s materialismem: Když vezmeme pouhý zemský materialismus, pak musí člověk svým myšlením přijít na to, že nejsou žádné atomy... tu se nemůže mnoho vydařit, když se zůstane jen u zemského materialismu. Ale je jistě možné lidské myšlení zkazit, když se materialismus udělá *okultním*. A k tomu je nejlepší příležitostí, že se za osmou sféru bude vydávat ta sféra, která musela být vytvořena jako protiklad k osmé sféře! Neboť jestliže lidé uvěří, že hmota, která musela být utvořena jako protiváha osmé sféry, je osmou sférou, pak se předstihne každý zemský materialismus. - A každý zemský materialismus je předstižen Sinnetovým tvrzením. Tu se přenáší materialismus na okultní oblast, tu se okultismus stává materialismem. Ale dříve nebo později byli by lidé na to museli přijít. A když H. P. Blavatská, jež hluboce viděla do zemského dění, přišla na léčku oné zvláštní individuality, o které jsem již mluvil v posledních hodinách, řekla si: To nemůže tak dál jít, to se musí změnit. - Ale to řekla pod vlivem indických okultistů levé stezky.⁴¹

Ale nyní ze své strany udělala něco, co by překonalo čin Sinnetův, přijala návrh inspirujících ji indických okultistů. Tito indičtí okultisté, poněvadž byli přívrženci levé stezky, neměli na zřeteli nic jiného než své indické zvláštní zájmy. Ti chtěli založit po celé zemi soustavu moudrosti, ze které byl vyloučen Kristus

a ze které byl vyloučen Jahve čili Jehova. Muselo se tedy do jejich teorie tajemně ukrýt něco, co postupně vylučovalo Krista a Jahveho.

Tu bylo usneseno následující. Oni řekli: „Pohledte na Lucifera“. (O Ahrimanu nemluvili; poznávali jej tak málo, že používali jednoho jména pro oba.) - „Tento Lucifer je vlastně velký dobrodinec lidstva.

Ten přináší lidem všechno, co mají lidé ze své hlavy: vědu, umění, zkrátka všechen pokrok. To je pravý duch světla, to je ten, kterého je nutno se držet. A Jahve? Co on vlastně udělal? Smyslnou dědičnost vylil na lidi. On je měsíční bůh, který přinesl měsíční podstatu.“ - Odtud tvrzení Tajné nauky, že Jahveho se lidé nesmějí držet, neboť on je prý pánem smyslnosti a všeho nízkého zemského; pravým dobrodincem lidstva je prý Lucifer. Celá Tajná nauka je zařízena tak, aby to v ní prosvítalo, a je to v ní také zřetelně vysloveno. Proto se musela H. P. Blavatská z okultních důvodů naplnit nenávisť ke Kristu a Jahvem. Neboť v okultním obom znamená onen výrok docela totéž, co v Sinnetově obom znamená výrok, že Měsíc je osmá sféra.

Na takové věci přijdeme jenom poznáním - správně na ně přijdeme jenom poznáním. Proto, když jsme začali vydávat svůj časopis Lucifer-Gnosis, musel již první článek jednat o Lucifem, aby se na něho správně pohlíželo, aby se vidělo, že tím, co činí, je dobrodincem lidstva, když přináší práci hlavy, ale musí zde být také protiváha: jako protiváha zde musela být láska. To bylo napsáno již v prvním článku v Lucifem (červen 1903), protože na tomto místě se muselo vůbec začít.

Vidíte, že ty věci jsou dost spletité. Co se chtělo dosáhnout skrze H. P. Blavatskou, bylo vlastně také toto: svést lidi k víře v osmou sféru, když se jim předvede jakožto osmá sféra něco falešného. Lidé byli ovšem obráceni k duchovnímu světu. Tuto velkou zásluhu má Tajná nauka H. P. Blavatské, že obrátila lidi k duchovnímu světu. Ale tato cesta byla taková, že sledovala zvláštní zájmy, nikoli zájmy všeobecného vývoje lidstva. Na

všechny tyto věci musíme přesně pohlédnout, chceme-li si docela ujasnit, která cesta je blahodárná. Nesmíme bez dokladů přijímat prázdná slova, jestliže chceme mít skutečný okultismus. Musíme opravdu *chtít* jasně vidět. Zvláště v nynější chvíli našeho vývoje musel jsem učinit několik náznaků o těchto věcech, náznaků, které je možné jindy doplnit ještě významnějšími věcmi. Musel jsem je učinit z toho důvodu, poněvadž, když na věci správně pohlédnete, uvidíte, jak od počátku našeho duchovně-vědeckého hnutí byla naše loď řízena: byla řízena tak, že se

počítá se všemi možnými scestími a se vším tím, co jaksi hrozilo duchovnímu vývoji lidstva.⁵

Nesměla být naznačena cesta do duchovního světa slepě, z nějakého horování. Proto se muselo vždy znovu a znovu mezi Vás, milí přátelé, utrousit napomenutí, že je nutné, velice nutné nenechat se oklamat tím, co člověka přivádí k osmé sféře. A jestliže se stále znovu mluvilo o tom, že je nutné být opatrnějším v oblasti vizionářské jasnovidnosti, že za správnou se má uznávat jenom ta jasnovidnost, která vylučuje Lucifera a Ahrimana *tím*, že uvádí do vyšších světů, pak vidíme, že mělo být vymýceno, co může duši přivést do společenství s osmou sférou. Jestliže stále znovu vystupuje snaha, podvázat svobodnou vůli a připoutat k oblasti vizionářské jasnovidnosti, tedy je to znamení, že se vlastně klade odpor jasným snahám v našem hnutí.

Jak rádi byli mnozí, když jen mohli tuto svobodnou vůli podvázat! Na tom se ukázalo, co se do našeho hnutí vneslo z těch hnutí, která jsem naznačil. Ne Blavatskou a ne zvnějšku, nýbrž našimi vlastními členy bylo stále prolamováno to, čeho se mělo dosáhnout. A to se dalo a děje tím, že se stále obdivuje, co přinášejí vizionářští jasnovidci! - Když se obdivovalo, co přinášeli vizionářští jasnovidci, pak to bylo takovým průlomem a pak to bylo výrazem zvrácené lásky. - A když ten nebo onen řekl: „Doktor řekl, že se to má udělat“, pak to znamená, že takový Člověk chtěl svobodnou vůli vydat cizím vlivům, že ji

nechtěl nechat určovat sebou, nýbrž něčím jiným; on chtěl, aby druhý vnášel do fyzického světa sklon k tomu, aby nechal podvazovat svobodnou vůli. *Také pokaždé, když se lidé spoléhají na fatalismus, místo aby rozhodovali svou soudností, ukazují sklon k osmé sféře; a všechno, co prožíváme pro osmou sféru, mizí ze zemského vývoje, nejde správně se zemským vývojem kupředu.*

Dostali jsme se k bodu, kde musíme na všechny tyto věci dobře dbát, proto byly tyto věci řečeny. Dostali jsme se k bodu, kde budeme muset být pozorní na jazýček na váze, který stále kolísá mezi exotemím a esotemím. Praxe, kterou jsme u nás v esotemí oblasti dodržovali, ukazuje, jak se vlastně nedá slovy vyjádřit to, co zde musí

Pritom se jedná o to, aby společnost, ve které má být svoboda, byla přetvořena ve společnost otroků. To je metoda, která je vhod Abrimanovi, který směřuje k tomu, použít takových nešvarů, aby je zapřáhl do své služby. To je více esotemí stránka věci, na kterou musíme však pohlížet s nutnou vážností také exotemě, v druhém nářečí.

Že stojíme v důležité době s vývojem naší duchovní vědy, to, prosím Vás, neztrácejte z očí.

- ⁰ Srov. Cesty duchovního poznání a obnovení uměleckého světového názoru; Strom života a strom poznání dobrého a zlého. Tajemství v umění.
- ²⁾ Srov. Rudolf Steiner, Od vystoupení Měsíce až do návratu Měsíce.
- ^{3>} Viz Rudolf Steiner, Duchovně-vědecké vysvětlivky ke Goethovu Faustovi, svazek I: Faust, usilující člověk.
- ⁴⁾ Srov. mj. přednáškový cyklus Rudolfa Steinera o Přítomném a minulém v lidském duchu, přednášku III: Osvětlení hlubších impulsů dějin.
- ⁵⁾ Viz také Rudolf Steiner, Běh mého života a Dějiny a podmínky anthroposofického hnutí v poměru k

anthroposofické společnosti.